

Pranešimas spaudai
Liuksemburgas, 2022 m. birželio 13 d.

Pandemijos metu menkai tikrinta, kaip buvo vykdoma Šengeno sienų kontrolė

Turėdama ribotas priemones Europos Komisija nepakankamai įsigilino į COVID-19 pandemijos keliamus iššūkius, susijusius su laisvo asmenų judėjimo teise. Tokia bendra išvada padaryta Europos Audito Rūmų šiandien paskelbtoje specialiojoje ataskaitoje. Nuo 2020 m. kovo mėn. valstybių narių atnaujintos vidaus sienų kontrolės priežiūra buvo nevisiškai užtikrinta, kad būtų laikomasi Šengeno taisyklių, kuriomis palengvinamas laisvas judėjimas ES. Be to, auditoriai atkreipė dėmesį į tai, kad valstybių narių taikyti kelionių apribojimai buvo nepakankamai suderinti, ir nustatė tam tikrų neatitikimų ES gairėms ir rekomendacijoms.

Kiekvienas ES pilietis turį teisę laisvai judėti ES teritorijoje. Kad šią teisę būtų lengviau įgyvendinti, 22 ES ir 4 ES nepriklausančiose šalyse – Šengeno erdvėje – panaikinta vidaus sienų kontrolė. Tai yra kelionių be sienų Europoje erdvė. Vis dėlto ši teisė gali būti apribota dėl viešosios tvarkos, saugumo ar sveikatos priežasčių. Nuo 2015 m. kelios ES šalys, reaguodamos į migracijos krizę arba grėsmes saugumui (daugiausia terorizmą), atnaujino vidaus sienų kontrolę. Visai neseniai, COVID-19 pandemijos metu, daugelis valstybių narių, ėmėsi priemonių judėjimo laisvei ES apriboti, kad pažabotų viruso plitimą. Norėdamos atnaujinti vidaus sienų kontrolę Šengeno erdvėje, valstybės narės privalo apie tai pranešti Europos Komisijai. Ji tebėra atsakinga už vertinimą, ar siūlomi apribojimai atitinka ES teisės aktus ir nepažeidžia laisvo asmenų judėjimo teisės.

„Kadangi laisvas asmenų judėjimas yra viena iš keturių pagrindinių ES laisvių ir nuo pat pradžių buvo pagrindinis Europos projekto elementas, Komisija turėjo atidžiau patikrinti, ar visi COVID laikotarpiu nustatyti apribojimai buvo tinkami ir pagrįsti, – teigė už auditą atsakingas Audito Rūmų narys Baudilio Tomé Muguruza. – Tikimės, kad mūsų audito metu nustatyti faktai turės įtakos šiuo metu vykstančioms diskusijoms dėl Šengeno sistemos peržiūros.“

Auditoriai peržiūrėjo visus 150 pranešimų apie vidaus sienų kontrolę, kuriuos valstybės narės pateikė Europos Komisijai nuo 2020 m. kovo mėn. iki 2021 m. birželio mėn. Iš jų 135 buvo susiję išskirtinai su COVID-19. Atlikus peržiūrą aiškiai matyti, kad pranešimuose nepateikta pakankamai įrodymų, kad sienų kontrolė iš tiesų buvo kraštutinė priemonė arba kad ji buvo proporcinga ir ribotos trukmės. Be to, Komisija nepradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrų, susijusių su prieš pandemiją pradėta taikyti ilgalaike sienų kontrole.

Komisija taip pat negavo visų ataskaitų, kurias turėjo gauti per keturias savaites nuo vidaus sienų kontrolės pabaigos. Kaip ir iki COVID-19 pandemijos, kai kontrolės priemonės buvo nustatytos dėl migracijos krizės ir grėsmių saugumui, Komisija nepaprašė papildomos informacijos ir neparengė

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

jokios nuomonės šiuo klausimu. Todėl ES auditorių vertinimas yra aiškus: Europos Komisija tinkamai nepatikrino, ar vidaus sienų kontrolė buvo atnaujinta laikantis Šengeno teisės aktų.

Be to, Komisija su sunkumais susidūrė dėl dabartinio teisinio pagrindo, susijusio su kelionių apribojimų dėl COVID-19 priežiūra, ribotumo. Nors atsakomybė už šių apribojimų įgyvendinimą tenka tik valstybėms narėms, Europos Komisija įgaliota sudaryti palankesnes sąlygas laikytis suderinto požiūrio, siekiant kuo labiau sumažinti poveikį tarpvalstybinėms kelionėms ES. Todėl ji iš esmės laiku paskelbė gaires. Tačiau, auditorių nuomone, šios su vidaus sienų kontrole susijusios gairės nebuvo pakankamai praktiškos ar tinkamos įgyvendinti.

Komisija taip pat parengė iniciatyvas, skirtas įtakos judėjimo laisvei turinčioms priemonėms koordinuoti. Viena jų – 2020 m. birželio 1 d. pradėjusi veikti platforma „Re-open EU“, skirta padėti saugiai atnaujinti keliones ir turizmą visoje Europoje. Vis dėlto, praėjus daugiau nei vieniems metams, devynios valstybės narės (Bulgarija, Danija, Estija, Prancūzija, Rumunija, Slovėnija, Suomija, Švedija ir Vokietija) vis dar nebuvo pateikusios atnaujintos informacijos. Taip pat ir Komisijos pastangos kompensuoti krizių valdymo struktūros nebuvimą įsteigiant Informacijos apie koronavirusą koordinavimo grupę nepadėjo užtikrinti nuoseklaus požiūrio. ES auditoriai teigia, kad COVID-19 pandemijos metu nustatyti kelionių apribojimai iš esmės nebuvo derinami ir Komisija nepajėgė užkirsti kelio valstybėms narėms imtis labai skirtingų priemonių.

Bendra informacija

Europos Sąjungos sutartyje nustatyta, kad ES savo piliečiams siūlo vidaus sienų neturinčią laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. ES piliečiai judėjimo laisvę vertina kaip ypač svarbų ES integracijos laimėjimą. Laisvė keliauti, mokytis ir dirbti visoje ES yra labiausiai piliečių vertinamas Europos Sąjungos laimėjimas – visose ES valstybėse narėse atliktose apklausose šiam aspektui teko pirmoji vieta, aukščiau už euro ir taikos klausimus. Laisvas asmenų judėjimas ES skiriasi nuo vidaus sienų kontrolės panaikinimo Šengeno erdvėje. Piliečiai gali laisvai judėti Šengeno erdvėje išvengdami vidaus sienų kontrolės. ES piliečiai gali laisvai judėti visoje ES, įskaitant judėjimą į ES valstybes nares, kurios vidaus sienų kontrolės (dar) nepanaikino, ir iš jų.

Specialiąją ataskaitą 13/2022 „*Laisvas judėjimas ES COVID-19 pandemijos metu. Ribotas vykdomos vidaus sienų kontrolės tikrinimas ir nekoordinuoti valstybių narių veiksmai*“ galima rasti Audito Rūmų svetainėje (eca.europa.eu).

Vėliau šiais metais Audito Rūmai taip pat planuoja paskelbti specialiąją ataskaitą dėl ES iniciatyvų, kuriomis siekta sudaryti palankesnes sąlygas saugiai keliauti COVID-19 pandemijos metu.

Audito Rūmai savo specialiąsias ataskaitas pristato Europos Parlamentui ir ES Tarybai, taip pat kitoms suinteresuotosioms šalims – nacionaliniams parlamentams, pramonės sektoriaus suinteresuotiesiems subjektams ir pilietinės visuomenės atstovams. Didžioji dauguma Audito Rūmų ataskaitose pateiktų rekomendacijų yra praktiškai įgyvendinamos.

Kontaktai spaudai

Audito Rūmų spaudos tarnyba: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 691 553 547